

ევროკავშირის საჯარო – კერძო პარტნიორობა და საქართველო

რამაზ ფუტკარაძე

ეკონომიკის დოქტორი,

ასოცირებული პროფესორი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

ramaz.putkaradze@tsu.ge

ანოტაცია

წარმოდგენილი პრობლემა ფრიად აქტუალურია. მსოფლიოში ბოლო 30 წლის განმავლობაში საჯარო-კერძო პარტნიორობა უფრო მეტ მნიშვნელობას იძენს ინფრასტრუქტურული თუ სხვა პროექტების განსახორციელებლად. მსგავსი თანამშრომლობას ევროკავშირის წევრ ქვეყნებში (და არა მარტო) დიდი პერსპექტივა აქვს. საჯარო და კერძო თანამშრომლობას ევროკავშირში მნიშვნელოვანი ყურადღება ეთმობა. 2022 წელს 45 PPP პროექტი დაიხურა 9.8 მლრდ ევროს საერთო ღირებულებით. PPP ყველაზე დიდი ბაზარი საფრანგეთი იყო როგორც პროექტების ღირებულებით, ასევე პროექტების რაოდენობით. 15-მა ქვეყანამ დახურა მინიმუმ ერთი საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტი. ევროკავშირში სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის პროექტებში, როგორც ღირებულებით, ისე PPP პროექტების რაოდენობის მიხედვით წამყვანი: ტრანსპორტის, გარემოს დაცვის განათლების სექტორები.

ნაშრომში განხილულია ევროკავშირის საჯარო კერძო პარტნიორობის ბაზრის თანამედროვე მდგომარეობა. ასევე ნაშრომში აღნიშნულია, რომ საქართველოში საჯარო-კერძო თანამშრომლობის განვითარებას დიდი პერსპექტივა და პოტენციალი გააჩნია.

საკვანძო სიტყვები: საჯარო – კერძო პარტნიორობა (PPP), საერთაშორისო ეკონომიკა, გლობალიზაცია, ევროკავშირი, საქართველო.

ეკონომიკის გლობალიზაციის პირობებში ძლიერდება სახელმწიფოს და კერძო სექტორის ურთიერთობათა ტენდენცია სახელმწიფო საკუთრებაში კერძო კაპიტალის შეღწევის მიმართულებით. იცვლება სახელმწიფოს ფუნქციები და ქვეყნის შიგნით ეკონომიკის ცალკეული სფეროების განსახელმწიფოებრივებასთან დაკავშირებული ამოცანები. ამასთან დაკავშირებით, საბაზრო ეკონომიკის ნორმალური ფუნქციონირების განუყოფელ პირობას წარმოადგენს სახელმწიფო ინსტიტუტებისა და ბიზნესის თანამშრომლობა. უკანასკნელ ათწლეულებში რიგი განვითარებული და განვითარებადი ქვეყნების ეკონომიკაში აქტიურად ვითარდება სახელმწიფოს და ბიზნესის ურთიერთქმედების სრულიად განსაკუთრებული ხარისხი, რომელიც იწოდება საჯარო-კერძო პარტნიორობად (PPP, სკპ).

ტერმინი „საჯარო და კერძო პარტნიორობა“ წარმოადგენს მხარეთა შორის შესაძლო ურთიერთობების მთელ საკითხებს, საჯარო და კერძო სუბიექტები ინფრასტრუქტურისა და სხვა პროექტების ფარგლებში თანამშრომლობას. საჯარო და კერძო თანამშრომლობის (PPP) ერთიანი განმარტება არ არსებობს [1-3]. ხშირად საჯარო და კერძო თანამშრომლობა, წარმოადგენს, როგორც საჯარო აქტივისა თუ მომსახურების უზრუნველყოფის შესახებ კერძო ბიზნესსა და სახელმწიფოს შორის გრძელვადიან შეთანხმებას, რომელშიც კერძო ბიზნესი თავის თავზე იღებს მნიშვნელოვან რისკსა და პასუხისმგებლობას პროექტის მართვაზე და ანაზღაურება დაკავშირებულია შესრულებასთან. აღსანიშნავია, რომ PPP ანაზღაურებას ამოცანებს, ვალდებულებებსა და რისკებს საჯარო და კერძო ბიზნესს შორის. სხვადასხვა ქვეყანაში შეიძლება PPP-ის პარტნიორები იყოს სამთავრობო სუბიექტები, მათ შორის სამი-

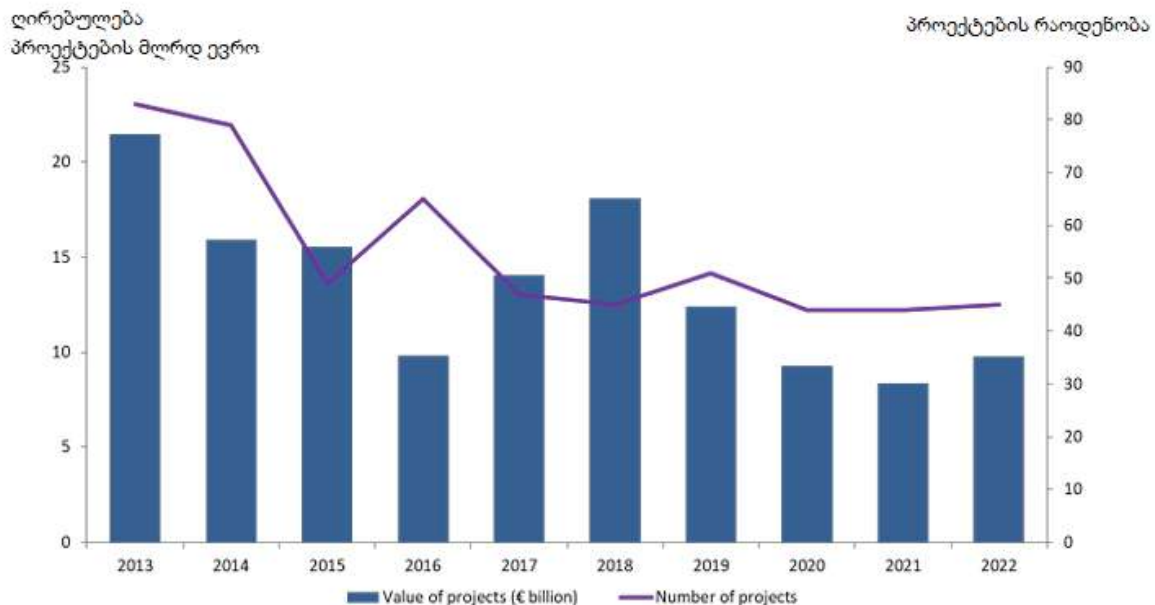
ნისტროები, დეპარტამენტები, მუნიციპალიტეტები ან სახელმწიფო საწარმოები. აღიარებენ, რომ საჯარო და კერძო სექტორებს შორის თანამშრომლობას აქვს გარკვეული უპირატესობები. კერძო ბიზნესს აქვს უნარი უზრუნველყოფს სოციალურ პასუხისმგებლობა, წარმატებული მენეჯმენტი და ინოვაციური ბიზნესის წარმართვა. კერძო ბიზნესს ყველაზე კარგად შეუძლია მართოს რისკები და შეამციროს პროექტის ხარჯები.

ევროკავშირის წევრ ქვეყნებში, ასევე კანდიდატ ქვეყნებში საჯარო და კერძო პარტნიორობის განვითარებას მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს ევროპის საჯარო-კერძო პარტნიორობის ექსპერტიზის ცენტრი (The European PPP Expertise Centre – EPEC) [4, 5]. EPEC შეიქმნა 2008 წელს, რათა მხარი დაუჭიროს სახელმწიფო სექტორს ძირითადად ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოებსა და ევროკავშირის კანდიდატ ქვეყნებში საჯარო და კერძო პარტნიორობის წარმატებით განხორციელებაში. EPEC-ის გამოცდილი პროფესიონალების გუნდი საკონსულტაციო მომსახურებას უწევს შესაბამის ორგანიზაციებს. ევროპის PPP ექსპერტიზის ცენტრის (EPEC) საქმიანობაში ჩართულია ევროპის საინვესტიციო ბანკი (EIB), ევროკომისია, ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოები, კანდიდატი ქვეყნები და ზოგიერთი სხვა სახელმწიფო.

2022 წელს სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის ტრანზაქციების მთლიანმა ღირებულებამ ევროპულ ბაზარზე, შეადგინა 9,8 მლრდ ევრო, რაც 17%-ით მეტია 2021 წელთან შედარებით (8.4 მლრდ ევრო) [7, 8].¹

დიაგრამა 1

ევროპული საჯარო და კერძო პარტნიორობის ბაზრი პროექტების ღირებულებისა და რაოდენობის მიხედვით (2013-2022 წწ.)

დიაგრამიდან ჩანს PPP პროექტების მეტი რაოდენობაა 2013, 2014, 2016, 2017 და 2018 წლებში. 2022 წელს საჯარო და კერძო თანამშრომლობის ტრანზაქციების რაოდენობა, რომელთა დახურვა მოხერხდა შეადგინა 45 (45 პროექტი – 2021 წელს). ტრანზაქციის საშუალო ღირებულება გაიზარდა 217 მლნ ევრომდე (190 მლნ ევრო – 2021 წელს).

¹ აღსანიშნავია, რომ ევროპული ბაზარი განსაზღვრულია, როგორც EU-27, ასევე გაერთიანებული სამეფო, ევროკავშირის კანდიდატი: დასავლეთ ბალკანეთის ქვეყნები და თურქეთი.

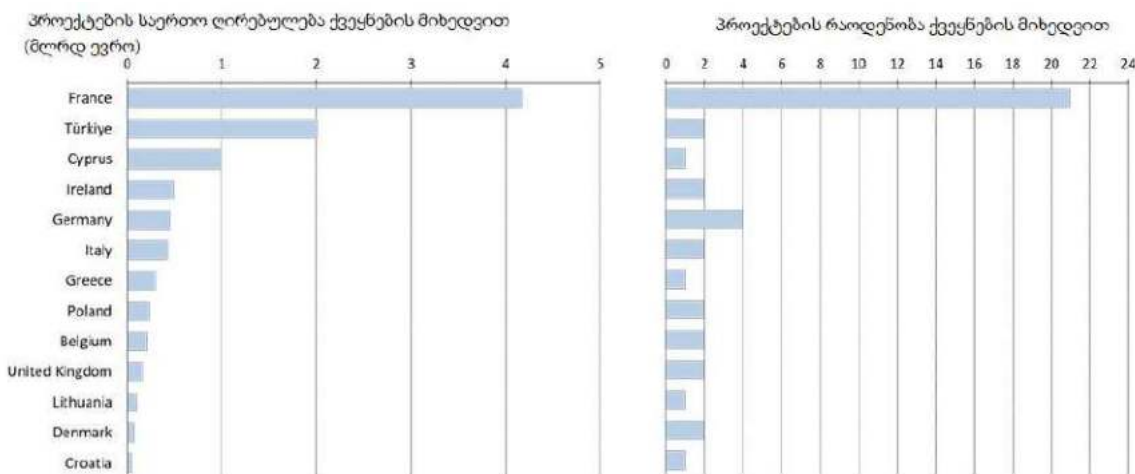
აღსანიშნავია, რომ 2022 წელს სამი მსხვილი PPP პროექტის მთლიანმა ღირებულებამ შეადგინა 4.25 მლრდ ევრო [8], რაც წარმოადგენს მთლიანი საბაზრო ღირებულების 44%-ს. მსხვილი PPP პროექტები, რომლებიც დასრულდა 2022 წელს იყო საერთაშორისო მნიშვნელობის: Antalya Airport Concession (თურქეთი) 1,8 მლრდ ევრო, CEGELOG French Military Accommodation PPP (საფრანგეთი) 1,4 მლრდ ევრო და Larnaca Port and Marina Area Redevelopment PPP (კვიპროსი) – 1 მლრდ ევრო.

დასრულებული PPP პროექტების რაოდენობა სტაბილურია წლების მიხედვით. 2021 წელს დახურული სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის გარიგებების რაოდენობამ შეადგინა 40 პროექტი (წინა წელს 2020 წლის 43 პროექტი, რაც) მიუთითებს იმაზე, რომ COVID-19 პანდემიის გავლენა პროექტის მომზადებასა და შესყიდვებზე ნაკლებად მძიმე იყო, ვიდრე მოსალოდნელი იყო.

სახელმწიფო და კერძო პარტნიორობის ბაზარი ევროპაში გვიჩვენებს, რომ 2022 წელს საფრანგეთი იყო ყველაზე დიდი PPP ბაზარ, როგორც ღირებულების მიხედვით (სულ 4,2 მლრდ ევროთი) ასევე პროექტების რაოდენობით (სულ 21 პროექტი).

დიაგრამა 2

ქვეყნები სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის პროექტების ღირებულებისა და რაოდენობის მიხედვით 2022 წელს [7, 8]

ევროკავშირის კანდიდატი ქვეყანა თურქეთს, ღირებულების მიხედვით სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის ბაზრის მეორე ადგილი უკავია, 2 მლრდ ევრო (1.4 მლრდ ევრო – 2021 წელს). ასევე პროექტების ღირებულების მიხედვით სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის ბაზრის ლიდერი ქვეყნებია: კვიპროსი, ირლანდია, გერმანია, იტალია საბერძნეთი, პოლონეთი და ბელგია.

PPP პროექტების რაოდენობის მიხედვით, გერმანია იყო მეორე უდიდესი სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის ბაზარი, 4 პროექტის დახურვა, წინა წელს კი (7 პროექტი. პროექტების რაოდენობის მიხედვით შემდეგ მოდის ქვეყნები: ირლანდია, პოლონეთი, ბელგია, გაერთიანებული სამეფო, დანია და თურქეთი. ცხრა ქვეყანამ დახურა მინიმუმ 2 პროექტი (ექვსამ ქვეყანამ – 2021 წელს) და 15 ქვეყანამ დახურა მინიმუმ ერთი საჯარო და კერძო პარტნიორობის პროექტი (2021 წელს 14-თან შედარებით).

ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში, საფრანგეთი, გერმანია და გაერთიანებული სამეფო ლიდერობდნენ ევროპის საჯარო და კერძო პარტნიორობის ბაზარზე დასრულებული პროექტების საერთო რაოდენობის მიხედვით.

პროექტები სექტორების მიხედვით. 2022 წელს ტრანსპორტის სექტორში განხორციელდა ყველაზე მეტი ღირებულების პროექტები 5.2 მლრდ ევროს ღირებულების (6.0 მლრდ ევრო – 2021 წელს). ტრანსპორტის სექტორში დასრულებული პროექტების რაოდენობამ 17 შეადგინა (2021 წელს – 16 პროექტი). აღნიშნული მოიცავდა ოთხ საგზაო პროექტს (ორი საფრანგეთში, ერთი საბერძნეთში და ერთი იტალიაში) და ოთხ პორტს (ორი საფრანგეთში, ერთი ხორვატიაში და ერთი კვიპროსში). 10 პროექტი განხორციელდა გარემოს დაცვის სექტორში (10 პროექტი – 2021 წელს) საერთო ღირებულებით 1.3 მლრდ ევრო (1.1 მლრდ – ევრო 2021 წელს).

განათლების სექტორში PPP პროექტების რაოდენობამ შეადგინა 8 (5 პროექტი – 2021 წელს), ხოლო პროექტების მთლიანი ღირებულება გაიზარდა და შეადგინა 910 მლნ ევრო (391 მლნ ევრო – 2021 წელს). ექვსი იყო სასკოლო პროექტი (სამი გერმანიაში, ორი გაერთიანებულ სამეფოში და ერთი ბელგიაში). ჯანდაცვის სექტორში დაიხურა 3 პროექტი (2 პროექტი – 2021 წელს) საერთო ღირებულებით 509 მლნ ევრო (224 მლნ ევრო – 2021 წელს). ორივე მოიცავდა საავადმყოფოს პროექტს (ერთი დანიაში და ერთი თურქეთში). სატელეკომუნიკაციო სექტორში დაიხურა სამი პროექტი (3 პროექტი – 2021 წელს) საერთო ღირებულებით 231 მლნ ევრო (427 მლნ ევრო – 2021 წელს). სამივე პროექტი შესრულდა საფრანგეთში.

ამრიგად, სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის პროექტებში ღირებულებისა და რაოდენობის მიხედვით მთავარია: ტრანსპორტის, გარემოს დაცვის და განათლების სექტორები.

2022 წელს სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის 45 დახურული პროექტიდან 17 დაფინანსდა ძირითადად სადაზღვევო კომპანიებისა და საპენსიო ფონდების მიერ. 8 ქვეყანამ დახურა პროექტი ინსტიტუციონალური ინვესტიორების დახმარებით (ხორვატია, კვიპროსი, დანია, საფრანგეთი, ირლანდია, იტალია, ლიტვა და დიდი ბრიტანეთი). შედარებისთვის 2021 წელს, რვა ქვეყანამ ისარგებლა ინსტიტუციური ინვესტიორების ჩართულობით.

ევროკავშირის, ეროვნული მთავრობები და საჯარო ფინანსური ინსტიტუტების როლი შედარებით შეზღუდული იყო 2022 წელს. რაც შეეხება ევროპის საინვესტიციო ბანკს (EIB), მის მიერ დაფინანსდა ოთხი საჯარო და კერძო პარტნიორობის პროექტი და EIB-ის დაფინანსებამ შეადგინა 1 მლრდ ევრო. ეს პროექტებია: CEGELOG Affordable Housing & Energy Efficiency საფრანგეთი, Community Nursing PPP ირლანდია, Krakow Tramway PPP პოლონეთი და NeuConnect Interconnector გერმანია და ნიდერლანდები. პროექტს NeuConnect Interconnector-ს აქვს საერთაშორისო მნიშვნელობა და განსაკუთრებით მაღალი ღირებულება (3.3 მლრდ ევრო).

საჯარო და კერძო თანამშრომლობის შემდეგი მნიშვნელოვანი პროექტები დასრულდა 2022 წელს: Larnaca Port და Marina Area Redevelopment PPP (1 მლრდ ევრო) კვიპროსი. აღნიშნული არის 500 მლნ ევროზე მეტი სახელმწიფო და კერძო პარტნიორობის მეორე ტრანზაქცია. Irish Community Nursing Units (CNU) PPP (245 მლნ ევრო), ირლანდია. პირველი საჯარო და კერძო პარტნიორობაა სათემო მედლებისთვის ირლანდიაში და მეორე ჯანდაცვის საჯარო კერძო პარტნიორობის პროექტი ირლანდიაში 2016 წლიდან. Thessaloniki Ring Road PPP (300 მლნ ევრო), საბერძნეთი. ეს არის ერთ-ერთი პირველი საგზაო პროექტი სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის ფარგლებში საბერძნეთში. Krakow Tramway PPP (186 მლნ ევრო), პოლონეთი. ეს არის პირველი ტრამვაის ხაზის მშენებლობის პროექტი საჯარო და კერძო პარტნიორობის ფარგლებში. აღნიშნული პროექტმა ხელი შეუწყო ტრამვაის, როგორც ეფექტური ტრანსპორტის პოპულარიზაციას და შედეგან მსუბუქი მანქანების და საზოგადოებრივი ავტობუსების რაოდენობის შემცირებას.

აღსანიშნავია, რომ საჯარო და კერძო თანამშრომლობის მრავალი პროექტი მიმდინარეობს ევროკავშირის წევრ ქვეყნებში. ყველაზე მეტი მიმდინარე პროექტია შემდეგ ქვეყნებში საფრანგეთი (50 PPP პროექტი), იტალია (32), საბერძნეთი (28 პროექტი), ბელგია (20), გერმანია (16). მიმდინარე პროექტები რაოდენობის მიხედვით, ტრანსპორტის სექტორი კვლავ დომინირებს, შემდეგ მოდის გარემოსდაცვითი და განათლების სექტორი. ევროპული საჯარო და კერ-

ძო პარტნიორობის ბაზარი, როგორც პროექტების ღირებულების ისე პროექტების რაოდენობის მიხედვით საკმაოდ მზარდია.

საჯარო და კერძო პარტნიორობის ევოლუცია ქვეყნების მიხედვით 2018-2022 წლებში ასე გამოიყურება: საფრანგეთი (15.92 მლრდ ევრო), გერმანია (5.82 მლრდ ევრო), გაერთიანებული სამეფო (6.75 მლრდ ევრო), ნიდერლანდები (3.98 მლრდ ევრო), იტალია (3.54 მლრდ ევრო), ბელგია (1.55 მლრდ ევრო), საბერძნეთი (1.12 მლრდ ევრო), ირლანდია (1.02 მლრდ ევრო),

რაც შეეხება საჯარო და კერძო პარტნიორობის ევოლუციას სექტორების მიხედვით 2018-2022 წლებში წამყვანია შემდეგი სექტორები: ტრანსპორტი, შემდეგ მოდის გარემოსდაცვითი და სატელეკომუნიკაციო სექტორები. ასევე, ბოლო წლებში აღნიშნული სამი სექტორი რჩება დაფინანსებულ პროექტებში რაოდენობის მიხედვით წამყვანი და პრიორიტეტული.

საქართველოში კანონი საჯაროდარკერძოთანამშრომლობისრშესახებ მიღებულია 2018 წლის 4 მაისს [9]. მიღებული კანონი შეესაბამება ევროკავშირის შესაბამის კანონმდებლობას. აღნიშნული კანონი ადგენს საჯარო და კერძო თანამშრომლობის სამართლებრივ საფუძვლებს, მათ შორის, საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტის შემუშავებასა და განხორციელებასთან დაკავშირებულ წესებსა და პროცედურებს, საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პრინციპებს, შესაბამის ინსტიტუციურ სისტემას, აგრეთვე საჯარო და კერძო თანამშრომლობასთან დაკავშირებულ სხვა საკითხებს (მუხლი 1). მიღებული კანონი შეესაბამება ევროკავშირის შესაბამის კანონმდებლობას.

აღსანიშნავია, რომ საჯარო და კერძო თანამშრომლობის სააგენტო შეიქმნა „საჯარო და კერძო თანამშრომლობის“ შესახებ კანონის საფუძველზე, ხოლო ფუნქციონირება 2019 წლის თებერვლიდან დაიწყო.

კანონის მე-4 მუხლის მიხედვით, საჯარო და კერძო თანამშრომლობა უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგ კრიტერიუმებს: ა) გრძელვადიანობა – საჯარო და კერძო თანამშრომლობის ხელშეკრულების მინიმალური ვადა განისაზღვრება საქართველოს მთავრობის სამართლებრივი აქტით, მაგრამ არანაკლებ 5 წლით; ბ) ღირებულება – 2020 წლის 1 ივლისამდე საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტის ღირებულება უნდა იყოს არანაკლებ 5 000 000 ლარისა, ხოლო 2020 წლის 1 ივლისიდან საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტის ღირებულების მინიმალური ოდენობა განისაზღვრება საქართველოს მთავრობის სამართლებრივი აქტით; გ) კერძო პარტნიორის მიერ საჯარო მომსახურების გაწევა ან საჯარო ინფრასტრუქტურის შექმნა და მოვლა-პატრონობა ან/და ოპერირება და მოვლა-პატრონობა; დ) საჯარო და კერძო პარტნიორებს შორის რისკების განაწილება; ე) კერძო პარტნიორის მიერ საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტის სრული ან ნაწილობრივი დაფინანსება.

მსოფლიო ბანკის შეფასებით (Benchmarking Infrastructure Development 2023), საქართველოს კარგი შედეგი აქვს საჯარო-კერძო თანამშრომლობის შეფასების კომპონენტებში [10, 11]: (PPP პროექტის მომზადება, PPP პროექტის შესყიდვა, PPP კონტრაქტის მენეჯმენტი და საინიციატივო შეთავაზება (USP)). აქედან ყველაზე მაღალი შეფასება, 83 ქულა, კერძო პარტნიორის მიერ ინიცირებულ PPP-ში (USP) მიიღო. დანარჩენ სამ კომპონენტში შეფასებები ასეთია: PPP პროექტის მომზადება – 65 ქულა, პროექტის შესყიდვა -74 და კონტრაქტის მენეჯმენტი – 79 ქულა. ხაზგასასმელია, რომ მსოფლიო და რეგიონულ, ასევე, იდენტური შემოსავლების (ამ შემთხვევაში საშუალო მაღალი შემოსავლების) მქონე ქვეყნების საშუალო მაჩვენებლებთან შედარებით ოთხივე მიმართულებით საქართველოს ქულები გაცილებით მაღალია.

საქართველოს საჯარო და კერძო თანამშრომლობის სააგენტოს მონაცემების მიხედვით [16], სააგენტომ 2019-2022 წლებში სულ განიხილა 36 პროექტი. PPP პროექტებში ინვესტიციების მოცულობამ შეადგინა 2019 წელს – 338, 2020 წელს – 185.7 და 2021 წელს კი 1435.9 მლნ ლარი. საქართველოში საჯარო-კერძო თანამშრომლობის განვითარებას დი-

დი პერსპექტივა გააჩნია, რაც თავის მხრივ ხელს შეუწყობს ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებას და ევროკავშირთან დაახლოებას.

ამრიგად ევროკავშირის წევრ ქვეყნებში საკმაოდ არის განვითარებული საჯარო და კერძო პარტნიორობა. ევროკავშირის ქვეყნებში (საფრანგეთი, იტალია, გერმანია და სხვ) საჯარო-კერძო პარტნიორობას მრავალი წელია იყენებენ და სულ უფრო აქტიურად ვითარდება. შედეგად, ასეთი პროექტების რაოდენობა მნიშვნელოვნად იზრდება. წარმატებული საჯარო და კერძო თანამშრომლობის მისაღწევად კი აუცილებელია, განვითარების გრძელვადიანი მიზნები და რისკების სწორი განაწილება მხარეებს შორის.

საქართველოში საჯარო-კერძო თანამშრომლობის განვითარებას დიდი პერსპექტივა გააჩნია, რაც თავის მხრივ ხელს შეუწყობს ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებას და მსოფლიო ეკონომიკაში წარმატებულ ინტეგრაციას.

ლიტერატურა

1. Asian Development Bank. (2022). (ADB) Public-Private Partnership Handbook. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ieg.worldbankgroup.org/sites/default/files/Data/reports/chapters/ppp_chap1_0.pdf
2. European Commission (2003). Guidelines for Successful Public-Private Partnerships. Brussels. Available: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/ppp_en.pdf
3. EPRS. European Parliamentary Research Service. (2017). Public-private partnerships in research.
4. www.eib.org/epec
5. EPEC (2011). The Guide to Guidance – How to Prepare, Procure and Deliver PPP Projects.
6. European Commission (2009) Communication on: Mobilising private and public investment for recover and long term structural change : developing Public Private Partnerships. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/sites/ppp.worldbank.org/files/2024-08/EPEC_Guide%20to%20Guidance_EN.pdf
7. European PPP Expertise Centre (2022). Market update 2021. European Investment Bank.
8. European PPP Expertise Centre (2023). Market update Review of the European public-private partnership market in 2022 March 2023. European Investment Bank.
9. საქართველოში კანონი (2024). „საჯარო და კერძო თანამშრომლობის შესახებ“.
10. World Bank. (2023). Introduction to Public-Private Partnerships.
11. World Bank. <http://rru.worldbank.org/PapersLinks>
12. Putkaradze R. (2019). Georgia in the European Union's Eastern Partnership Countries: Historical Aspects and Challenges. Journal, Ecoforum Journal. Volume 8, Issue 1(18).
13. Putkaradze R. (2015). Historical Aspects of Trade and Economic Relations between Georgia and the European Union. Zeszyty Naukowe UNIwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach Seria: Administracja i Zarządzanie. Scientific Journal Nr 107.
14. Putkaradze, R. (2010). Trade and Economic Relations between Georgia and the European Union: Problems and Perspectives. Universal, Tbilisi. (In Georgian).
15. Putkaradze, R. (2015). Historical Aspects of Trade and Economic Relations between Georgia and the European Union. Zeszyty Naukowe UNIwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach Seria: Administracja i Zarządzanie. Scientific Journal, Nr 107, 2015. Zeszyty Naukowe UNIwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach Seria: Administracja i Zarządzanie, Poland.
16. <https://ppp.gov.ge/>

PUBLIC PRIVATE PARTNERSHIP IN THE EUROPEAN UNION AND GEORGIA

Ramaz Putkaradze

*Doctor of Economics, Associate Professor
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Tbilisi*

In the modern world, the trend of strengthening relations between the state and private sectors through the penetration of private capital into state property is getting stronger in terms of economic globalization. In addition, the functions of the state and the tasks related to the privatization of individual areas of the economy within the country are changing. In this regard, cooperation between state institutions and businesses is an integral condition for the proper functioning of the market economy. In recent decades, PPP, a very special degree of interaction between the state and business, has been actively developing in a number of developed and developing countries.

The importance of PPP is widely recognized in the EU member states, which is reflected in their budget allocations, legislation and relevant programs. While the development and implementation of modern strategies of innovative development in the developed countries of the West, significant attention is paid to the creation of organizational and legal guidelines for the formation of such projects of the PPP, which provide various combinations of private industrial companies, universities, government agencies and independent scientific and research laboratories to achieve specific scientific and technological results. On the other hand, the participation of business in joint infrastructural projects with the state provides good results. In particular, it contributes to the introduction of new technologies, the reduction of budget costs and the successful implementation of projects.

In the EU member states PPP is recognized as one of the most important instruments for increasing competitiveness. Despite the importance of PPP, its introduction in Georgia is quite slow. The failure of a number of methodological issues for the transition to partnership relations between the state and business, lack of proper experience of such partnership, underdevelopment of the legal and normative base, bureaucratic obstacles hinder the development of SPC in Georgia. Therefore, the topic of the research is pressing.

In EU countries (France, Italy, Germany, etc.), public-private partnership has been used for many years. As a result, the number of such projects is increasing significantly. It should be noted that the Public Private Cooperation Agency was established on the basis of the Law on Public and Private Cooperation, and it began to operate in February 2019.

On 7 May 2003, the European Commission published its Internal Market Strategy, which highlights the need for clarification of legal issues related to PPP. On 16 September 2008 the EIB and the Commission launched the European PPP Expertise Center (EPEC), which has significantly facilitated the development of PPPs in member states.

According to the World Bank (Benchmarking Infrastructure Development 2023), Georgia has good results in the evaluation components of public-private cooperation: (PPP project preparation, PPP project procurement, PPP contract management and initiative offer (USP)). The country got the highest grade, 83 points, for the PPP initiated by the private partner (USP). The evaluations in the other three components are as follows: PPP project preparation – 65 points, project procurement – 74 and contract management – 79 points. It should be stated as well that Georgia's scores in all four directions are much higher than the average indicators of countries with similar incomes around the world. Thus, the development of public-private cooperation in Georgia has a great perspective, which in turn will contribute to the country's economic development and getting closer to the European Union.

Keywords: Public Private Partnership (PPP), International Economic, Globalization, European Union, Georgia.